

SÜT VE KIRMIZI ET SEKTÖRLERİNDE 2017 YILI DEĞERLENDİRMESİ 2018 YILI BEKLENTİLERİ

SÜTTE 2017

Türkiye'de 2016 yılında, toplam 18,5 milyon ton çiğ süt üretilmişti. 2017 yılı çiğ süt üretiminin ise Et ve Süt Kurumu (ESK) regülasyonu kapsamında süt tozu üretimine giden yaklaşık 557 bin ton süt ile birlikte yine 18,5 milyon ton civarında olması öngörülüyor.

2016 yılı boyunca 1,15 TL olan bir litre çiğ sütün referans fiyatı, önce 1 Ocak 2017 itibarıyla % 5,2 oranında artışla 1,21 TL, sonra 1 Ağustos 2017 itibarıyla % 7,4 artışla 1,30 TL, ardından da 1 Ekim 2017 itibarıyla % 7,6 artışla 1,40 TL oldu. Böylelikle çiğ süt fiyatlarında yıl içinde toplam % 21,7 oranında artış gerçekleşti.

Diğer yandan, 2017 yılının başında bir ilk gerçekleştirilerek, beklenen düzeyde olmasa da çiğ sütte taban yağ ve protein kalite değerleri ile fiyat ilişkilendirilmeye başlandı. Umuyoruz ki 2018 yılından başlayarak bundan sonra da kalite değerleri, dünyada gelişmiş süt üreticisi ülkelerde uygulanan modellerde olduğu gibi, örneğin AB'deki taban kalite değerleri seviyesine yükseltilecektir.

2016 yılında 2015 yılına göre bir miktar düzelen ihracat, 2017 yılında daha da artış gösterdi. 2017 yılı ilk 10 ayında 166 bin ton süt ve süt ürünü ihraç edilirken, ithalat 15 bin ton seviyesinde gerçekleşti. 2016 yılının aynı döneminde süt ürünleri ihracatımız 148 bin ton, ithalatımız ise 22 bin 568 ton olmuştu. İhracatımızın cirosuna bakıldığında ise 2017 yılı ilk 10 ayında yaklaşık 289 milyon dolarlık ihracat, 63 milyon dolarlık ithalat yapıldı. Sonuç olarak 2017 yılı sonunda süt ve süt ürünü ihracatımızda 2016'ya oranla yüzde 12 civarında bir artış bekliyoruz.

ESK, süt sektörüne müdahalesini 2017 yılında da sürdürdü. Müdahale amaçlı olarak süt tozuna dnstrlen süt miktarı 557 bin ton oldu. SETBİR olarak desteklediğimiz bu uygulamanın tam bir regülasyon modeli haline gelebilmesi için bol olduğu dönemlerde piyasadan süt alınıp süt tozu yaptırılması, sütün azaldığı sonbahar aylarından itibaren ise bu süt tozunun müdahale kapsamında piyasaya verilmesi prensibi ile regülasyonun amacına ulaşacağını değerlendirmektedir. Ancak bunun ötesinde gerek üretici gerekse sanayi işletmelerini rahatlatarak ESK'nın üzerindeki yükleri ortadan kaldıracabilecek daha pratik bir yöntemi önermektedir.

Bu kapsamda ESK, müdahale sisteminin gücünü oluşturan süt tozu üretimi için müracaat eden üreticilerin sütlerinin, doğrudan süt tozu üretimine yöneltmeden önce alıcılara duyurarak, belki de hiç toz haline getirilmeden ihtiyaç sahibi alıcılara yönlenmesini sağlayabilir.

Süt tozunu ihale ile satmak, en son ve iç piyasaya etki etmeyecek şekilde başvurulması gereken yöntem olmalıdır. Normal şartlarda ESK, Ulusal Süt Konseyi (USK) tarafından belirlenen hedef süt fiyatını gerçekleştirecek süt tozu ve tereyağı fiyatını ilan ederek, ihtiyaç sahiplerine ihalesiz olarak her yıl 1 Ağustos tarihinden itibaren satmaya başlamalıdır.

İhale zorunluluğunu aşmak için süt tozu üretmeye talip firmalara, ürünü sezon sonuna kadar stoklayıp, bakanlığın ilan ettiği fiyattan satma zorunluluğu getirilmelidir. Böylece bakanlık hiç stoklama ve kalite sıkıntısı ile karşılaşmadan bu süreci yönetebilir. Dönem sonunda bitirilemeyen stoklar ESK'ya fatura edilerek, yapılacak ihaleyi kazananlara yurtdışı satış mecburiyeti ile teslim edilebilir.

Diğer yandan bu sistemi desteklemek üzere, süt destekleme primlerinin, hedeflenen üretici fiyatı gerçekleşirken, üretici maliyetlerinde meydana gelebilecek bir artışı karşılamak için kullanılması ve fiyatlara baskı oluşturmasının önlenmesi de önemli bir araç olacaktır. Böylelikle reticinin maliyetlerinin arttığı dönemlerde destekleme primi artırılarak, üreticinin kazancı ve piyasadaki süt fiyatı istikrar altında tutulabilecektir.

SÜTTE 2018

Çiğ süt üretiminin 2018 yılında 19 milyon ton mertebesinde gerçekleşmesini bekliyoruz. 2017 yılındaki 18,5 milyon tonluk çiğ süt üretimine göre 500 bin tonluk bu artışta 2017'de Türkiye'ye giren 95 bin gebe dve etkili olacak. Bu sayı da 2016'ya oranla % 46 oranında bir artışa işaret ediyor. Öte yandan memleket hayvancılığındaki hayvan başına süt verimliliği artışı da bu gelişmeye katkıda bulunacak.

Çiğ süt fiyatının ise 2018 yılında dünyadaki gelişmelerin de etkisi ile şu andaki seviyede seyredeceğini öngörüyoruz. Dünyadaki gelişme son iki yılda yaşanan süt fazlalığının yarattığı yüksek süt tozu ve tereyağı stoklarının fiyatları baskılaması yönündeydi. Ancak 2016 sonundan itibaren artan tüketim talebi sektörde dengeleri yerine oturttu ve çiğ süt fiyatları artışa geçerek şu andaki seviyesine geldi. Bu seviye Türkiye’de de çiğ süt fiyatlarının belirlenmesinde etkili oluyor.

İhracatın ise 2018 yılında 200 bin tonu aşacağını, ithalatın yine aynı seviyelerde kalacağını umuyoruz. İhracatımızın artması rekabet gücümüzün artmasına bağlı. Rekabet gücümüzü artırmaya yönelik bir toparlanma ise ancak çiğ sütte kalite-fiyat dengesi ile oluşacak.

Ancak bu beklentilerin hepsi süt ve süt ürünü tüketiminin artmasına bağlı. Tüketicimizin daha çok süt içmesini, süt ürünü tüketmesini arzu ediyor, sivil toplumun ve kamunun bunu teşvik etmesini bekliyoruz.

ETTE 2017

Kırmızı et üretimi 2016 yılında, bir önceki yıla göre % 2 oranında artış ile 1 milyon 173 bin ton olarak gerçekleşti. 2017 yılının ilk üç çeyreğinde ise kırmızı et üretimi toplam 795 bin ton olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre % 12 oranında bir azalma olduğu görülüyor. Bu kapsamda 2017 yılı sonunda kırmızı et üretiminin 1 milyon ton civarında olmasını öngörüyoruz.

2016 yılının sonunda bakanlar kurulu kararı ile ESK'nın 2017 yılı başından itibaren ithal edeceği canlı hayvan sayısı 500 bine yükseltilmişti. Ayrıca besilik sığır ve bazı sığırların gümrük vergisi özel sektör için % 10'a indirilmişti. Ancak ithalatın kontrollü şekilde yapılabilmesi adına bu dönemde özel sektöre ithalat izni verilmedi ve bu görevi ESK devam ettirdi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2016 yılında 407 bin baş besilik canlı hayvan ithal edilmişken, 2017 yılının ilk 10 ayında 505 bin baş besilik hayvan ithal edildi. İthal edilen besilik canlı hayvanların ülkemizde sekiz ay beslendikten sonra kesildiği değerlendirildiğinde, aslında yerli üretimimizin giderek azaldığı, yani beslenecek buzağı sayımızın yeterli olmadığı görülüyor.

Türkiye’de kırmızı et üretimini ve tüketimini artırmak için öne çıkan sorunların başında, girdi temini ve tedarik konusu geliyor. ESK'nın Ağustos 2017'de yayınladığı bir duyuru ile özel sektörün besilik hayvan ithal etmesinin önü açıldı. SETBİR'in 2017 yılı önerileri içinde yer alan bu uygulamanın Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından dikkate alınması bizler için sevindirici oldu. Ancak 500 baş ve üstü kapasiteye sahip işletmelerin kapasitelerinin yarısı kadar miktarda ithalat gerçekleştirilebilecekleri şartı yine istenen vasıf ve miktarda hayvan temininin önünü tıkıyor.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Kasım 2017'deki açıklamasına göre 2016 yılında kırmızı etteki arz açığımız % 14 oranında ve bu miktar 150 bin ton ete karşılık geliyor.

ETTE 2018

2018 yılı için hayvancılığa ilişkin müjde diyebileceğimiz gelişme, yeni yılın Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından "Hayvan hastalıklarıyla mücadele ve buzağı ölüm oranlarını düşürme yılı" olarak ilan edilmiş olması.

Et ithalatının en kısa sürede durdurulabilmesinin yolu buzağı ölümlerinin sonlandırılmasıdır. Türkiye'de buzağı ölüm oranı % 15, yani ortalama yıllık 750 bin buzağı civarındadır. Bu oran, hayvancılık literatürü hedef değerlerine çekilerek % 5'e indirildiğinde 500 bin buzağımıza sahip çıkmış oluruz. Bu sayı da bizim ihtiyacımızı karşılayabilecek bir varlığa eşdeğerdir.

Diğer taraftan, Türkiye'nin kırmızı ette arz yetersizliğinin üç önemli kök nedeni var:

- Sürülerde gebelik oranı ve döl veriminin düşüklüğü.
- Özellikle buzağı ölümleri ve hastalık nedenleriyle yaşanan kayıplar.
- Etçi ve kombine ırk hayvan sayısının azlığı.

Bu üç önemli sorun, Türkiye'nin kasaplık gücünü sığırda % 28'den % 24'e, küçükbaş hayvanlarda ise % 43'ten % 16'ya düşürmüştür. Büyükbaş hayvan varlığımız sütçü tip genetik yapıya sahiptir ve et verimi düşüktür.

- Etçi ve kombine ırkların da varlığının artırılması,
 - Buzağılama sıklığı yanında buzağı ölümlerinin azaltılması yoluyla besilik - materyal arzının artırılması,
 - Yem üretiminin artırılarak maliyetlerin düşürülmesi,
 - Hayvan hastalıkları ile etkin mücadele,
- kesimlik hayvan arzını artıracak ve piyasada fiyat istikrarının kurulması ve korunmasına yardımcı olacaktır.

Bu gelişmelerin istenen sonucu vermesi ile besi hayvancılığı ve et üretimi için umut vaat eden bir gelecek bizi beklemektedir.

2018 yılı et üretimimizin yeterli olmamakla beraber yeniden 1 milyon 150 bin ton seviyesine geleceğini umut ediyoruz.

Öte yandan ESK'nın kırmızı ette artık ithalat görevinden regülasyon görevine dönmesi beklenmektedir. Regülasyonlar da tek yönlü değil, piyasa dengeleri göz önüne alınarak doğru zamanda devreye sokulmalıdır. Teşvik ve destekleme

amaçlı tüm girişimlerin odağında kalite ve verimlilik olmalıdır. Teşvikler kapasiteye göre verilmeli, kombine ırklar ve besi ırkları desteklenmelidir. Sütte uygulanan regülasyon sisteminin süt ve ürünleri ile sınırlı kalmayıp, şartların eş zamanlı gözlemlenmesi ile et ve yem hammaddeleri için de uygulamaya alınmasının, değer zincirine ciddi denge katacağını öngörüyoruz. Ayrıca organize tarımsal faaliyetin küçük ve yerel üretici için de gelir artışı sağlayıp refah kaynağı olacağına, böylelikle köyden kente göç ihtiyacının ortadan kalkacağına inanıyoruz.

SÜTTE VE KIRMIZI ETTE SEKTÖREL DÜZEN

Türkiye’de de dünyada da süt ve kırmızı et, birbirinden ayrılamaz sektörlerdir. Her iki sektörün daima, hayvancılığa dayalı bitkisel üretimi de göz ardı etmeden birlikte değerlendirilmesi gerekir. Nitekim Türkiye’de her iki sektöre baktığımızda aşığı yukarı aynı oranda bir kayıtdışılık ile karşı karşıyayız.

Süt ve kırmızı et sektörlerinde, kamu, hayvansal ve bitkisel üretim yapan üreticiler, yem sanayii, akademya, perakende sektörü ve tüketici dernekleri dahil tüm paydaşları ile sağlıklı bir toplumsal gelecek için bir düzen kurmalıyız. Bu düzenin örnekleri dünyada var.

- Hayvancılıkta çiftçi refahını sağlayacak aile işletmeleri,
 - hayvancılığa yön verecek ve damızlık ihtiyacını karşılayacak örnek büyük işletmeler,
 - ihtisas sahiplerine tahsis edilmiş meralar,
 - bitkisel üretimde miras hukukunda yapılacak iyileştirmeler ile sağlanacak verimli arazi ölçekleri,
 - yem sanayiinde hayvancılığın maliyetlerini göz önünde bulunduran regülasyonlar ile ham madde yönetimi,
 - sektöre odaklanmış bilimsel kurumlar,
 - üretimden tüketime uzlaşma kültürü ile perakende düzeni ve çağdaş tüketici beklentilerine cevap verebilecek tüketici hakları,
 - kayıtdışının yok edildiği bir pazar,
 - başta sokak sütü olmak üzere tüketici sağlığını tehdit eden uygulamaların ortadan kaldırıldığı ve bilgi kirliliği ile mücadelenin kazanıldığı bir ortam,
 - tüm bunları teminat altına alacak kamu denetimi,
- arzu ettiğimiz bu düzenin yapı taşlarıdır. Böylelikle süt ve kırmızı et sektörlerinde kendi kendine yeten, sürdürülebilir bir düzene kavuşuruz.

Türkiye süt ve kırmızı et sektörleri, üreticisi ve sanayisinin geldiği uluslararası seviyede tecrübe, bilgi ve teknoloji birikimi ile bu günkü ihtiyacın üzerinde bir kapasiteye sahiptir. İhtiyacımız, sektörün tüm girdi kaynaklarında uluslararası standartlarda kalite ve verimlilik odaklı üretim modellerinin geliştirilmesidir.

Beklentimiz, 2018 yılında süt ve süt ürünleri sektörünün % 7, kırmızı et sektörünün ise % 15 oranında büyümesidir. Tüm sektör paydaşlarının, halkımızın süt ve et kaynaklı hayvansal protein tüketiminin ideal seviyeye taşınması temel hedefi ile işbirliği içinde hareket etmesi, toplumsal kalkınmamızda itici güç olacaktır.

Tarık Tezel

Yönetim Kurulu Başkanı